

VEČER

V NEDELJO

ŠTEVILKA IZIDA: 46

18 <hr/> Mumificirane ladje v finskem zalivu	20 <hr/> V letalu s Clooneyjem	23 <hr/> "Odkuhali" so jajce	30 <hr/> Z otroki o smrti	56 <hr/> Naši srečni dnevi
--	--	--	-------------------------------------	--------------------------------------

KAZALO

12

Poznavalec afrodisiakov

Andrej Hladnik: "Zdi se mi, da bolj, ko je spolnost prisotna na vsakem koraku, v vsaki reklami, bolj se izgublja njen pravi pomen. Orgazem je za nekatere edina mistična izkušnja, ki jim je kot sodobnemu človeku ostala."

23

Kako "odkuhati" jajce?

Nova raziskava nam ponuja vpogled v to, kako lahko kuhano jajce "odkuhamo", če mu dodamo kemikalije.

50

Garje lahko dobi vsak

Pršica srbec lahko zagreni življenje celotni družini, zato je doslednost pri zdravljenju in ukrepih za njihovo uničenje nadvse pomembna.

18

"Balzamirane" ladje

V Finskem zalivu počivajo ohranjene stare ladje, na katerih so nedotaknjen dragocen tovor, topovi, tudi posmrtni stanki pomorščakov.

37

Sijajno leto start upov

Slovenska zagonska podjetja, start upi, kot jim pravimo, so lani zbrala 60 milijonov ameriških dolarjev kapitala za investicije, kar je več kot v vseh preteklih letih skupaj.

54

Petdeset odtenkov sive

Če bi bil pomp okoli svetovne premiere filma Petdeset odtenkov sive še večji, bi bilo že zoprno. Zato si je marsikdo oddahnil, da je film, posnet po knjižni uspešnici, končno ugledal luč sveta.

Irena Stangierska *Painted With Light*

Hrvaški potapljač Neven Lukas, Finka Immi Wallin, fotografinja iz Poljske Irena Stangierska in Francoz Laurent Marie

Rozmari Petek

Deviške razbitine Baltskega morja

V finskem zalivu počivajo ohranjene stare ladje, na katerih so nedotaknjen dragocen tovor, topovi, tudi posmrtni ostanki pomorščakov ... Skrivnosti časovne kapsule je Konjičanom razkrila Immi Wallin

Rozmari Petek

Časovni stroj, s katerim bi človek lahko potoval v preteklost in nazaj, velja za plod človeške domišljije. Zato je bila toliko bolj nenavadna napoved organizatorjev konjiškega festivala filma in fotografije Sprehodi pod morjem, da bodo gostili Immi Wallin, članico skupine Badaevane, ki odkriva več stoletij stare, a hkrati skorajda povsem ohranjene in nedotaknjene ladijske razbitine. Od kar je potapljanje postalo množično dosegljiv šport, skoraj ni ladje (razen tistih, ki so pregloboko na morskem dnu), ki je potapljači ne bi otipali do neder, in za spomin kakšen košček odnesli še v svoje dnevne sobe. Svoje je nekoč lesenim trgovskim ladjam naredil tudi zob časa. Kako je na svetu potem še lahko delček morja, v katerem se bohotijo deviške razbitine?

"Balzamirane" ladje

"Najprej moram pojasniti, da naše morje ni tako slano kot na primer atlantsko. Ima manj kot promil soli, dobesedno si lahko iz morske vode skuhamo kavo," razlaga začne Finka Immi Wallin, ki s svojo ekipo raziskuje domači zaliv. "Če povem drugače, pred deset tisoč leti je naše ozemlje še prekrival led, zato je voda razmeroma sladka. Temperatura vode, ki je pri nas zelene barve, ne modre, je vedno okoli 4 stopinje Celzija, hladna torej. Mrak je večji del leta, vidljivost v vodi je izredno slaba, po navadi vidimo le nekaj metrov pred sabo, črvov ni, kisika tudi zelo malo," edinstvene klimatske razmere, ki potopljene ladje skoraj balzamirajo, opiše raziskovalka.

Obenem dodaja še drugo dejstvo, zaradi katerega imata sama in nje-

na ekipa potapljačev dovolj dela, da si z raziskovanjem in evidentiranjem potopljenih razbitin lahko služita kruh. "Tod mimo so vodile trgovske poti z Rusijo. No, v bistvu so te še danes enake. Vendar je v zalivu veliko otokov (180 jih

Evidentiranih je okoli dva tisoč razbitin

je) in drugih ovir za ladje, zaradi katerih morajo nenehno manevrirati. Pred iznajdbo radarjev si moral imeti srečo, da nisi naletel na kakšno oviro. V zalivu so se odvijale bitke. Našli smo na primer

rusko vojaško ladjo iz leta 1710. Iz bitk ruske cesarice Katarine Velike s švedskim kraljem, ki je bil sicer njen bratranec, je ostalo ogromno razbitin. Evidentiranih je okoli dva tisoč razbitin, še več jih bo, saj je na tem delu še danes zelo gost vodni promet. Hkrati je na morju po dva tisoč velikih ladij, tudi tankerjev."

Muzej pod vodo

Da je ogromno razbitin še nedotaknjenih, gre zasluga tudi za potapljače nepriljubljenim razmeram. Ne le da je voda hladna, je tudi zelo "rodovitna". "Večkrat je videti kot goveja juha, a nas to ne moti, saj je voda spodaj vseeno čista."

Drugo dejstvo je, da so potopi mogoči le v kratkih poletnih mesecih, pa še takrat so redki tisti dnevi, ko je morje tako mirno, da

400 let in več so stare nekatere ladje v finskem zalivu

NEDELJA, 15. FEBRUARJA 2015 | 19

si lahko privoščijo podvodne izlete. Tretja resnica pa je, da šele zdaj, ko je tehnologija že napredovala, lahko najdejo tudi tiste razbitine, ki so globlje (do 100 metrov globoko) na morskem dnu. "Prej se je bilo nemogoče potapljati do tja, nismo imeli robotov in drugih pripomočkov, s katerimi bi lahko dokumentirali razbitine. Zdaj si to lahko privoščimo."

Immi in njena ekipa imata stroga načela. Ob potopih se nikoli ne dotaknejo razbitine, da je ne bi poškodovali. Iz istih razlogov nikoli ne gredo v ladjo, temveč posnetke notranjosti naredijo zgolj s majhno kamero. "Če bi se jih vsi malo dotikali, razbitin ne bi več bilo. Obenem gre za spoštovanje pokojnih, ne glede na njihovo nacionalnost. Tam so grobovi potopljenec. Na veliko posmrtnih ostankov naletimo, vendar vedno pazimo tudi, da jih ne fotografiramo." Razumljiva in pohvalna načela.

Dragocenosti za Katarino Veliko

Ob omembi, da so na nekaterih trgovskih ladjah še danes nedotaknjeni tovari, se pa vendarle rahlo zamajajo. Immijina ekipa je namreč našla legendarno nizozemsko trgovsko ladjo Vrouw Maria, ki je poleg običajnih trgovskih izdelkov imela na krovu tudi dragocene umetnine iz 16. in 17. stoletja, kupljene za Katarino Veliko. Ladja je oktobra 1771 zadela v kamne in se po nekaj dneh potopila.

"Se vedno je na ladji lepo

vidna črpalka, ki so jo za črpanje vode imele vse ladje. Kapitan je v ladijski dnevnik zapisal, da ni več upanja, saj je črpalka blokirana. Blokirala pa so jo kavna zrnca, ki so se po trku raztreščila po tleh. Zaradi njih so izgubili ladjo z dragocenim tovorom."

Na dvomljive poglede o tem, kako ve, da so na ladji bile dragocenosti, Immi hitro odreagira. "Vse trgovske ladje so se morale v Baltskem morju ustaviti in deklarirati svoje blago. Kot davek so morale plačati enega do dva odstotka vrednosti vsega blaga, ki je bil na ladji. In veste, zakaj niso lagali in rekli, da tovorijo skromnejše vrednosti? Zato, ker bi cariniki lahko za navedeni znesek odkupili celotno blago z ladje."

Tri podmornice iz prve svetovne vojne

Vsem najdenim razbitinam (na leto jih najdejo med 10 in 15) ne uspejo določiti identitete. Na primer zelo lepo ohranjena, okoli 400 let stara ladja, ki ima celo še vrvi ohranjene, še ni identificirana. Enako je z ladjo s šestimi kanoni, ki sega približno v leto 1780. "Mor-da je bila piratska. Teh niso imeli le na Karibih, tudi pri nas so bile," smeje navržje.

Tudi sedaj jih očitno še imajo, saj so neznanci poskušali ukrasti zvonec, pa je bil zanje očitno pretežak, zato so ga morali spustiti nazaj v razbitino. Po finski zakonodaji so sicer razbitine, starejše od sto let, last države, mlajši ostanki brodolomov pa so

Immi Wallin domneva, da je bila ladja iz konca 18. stoletja v lasti piratov. Pred dvema letoma so sodobni pirati iz razbitine poskušali ukrasti zvonec, a je bil zanje pretežak.

Joumi Polikka

v milosti oziroma nemilosti bolj ali manj načelnih potapljačev.

V zaščiteni državno premoženje Finske od lani sodijo tri podmornice, britanska, ruska in nemška, iz obdobja prve svetovne vojne. Lani avgusta, točno na večer pred 100. obletnico prve svetovne vojne, so odkrili zadnjo, nemško podmornico. "Podmornice ne najdemo vsak dan. So izredno redke," pomen najdenih stoletnic poudari Immi.

"S sodelavcem sva šla tisti dan le preverit eno izboklino na dnu morja. Običajno država pri risanju morskih kart naleti na kakšno izboklino, nato pa gremo mi preverit, ali gre res le za kup kamenja ali pa smo naleteli na potopljeno

ladjo. Takrat sva na globini 75 metrov naletela celo na podmornico. Ne morete si predstavljati, kako vesela sva bila."

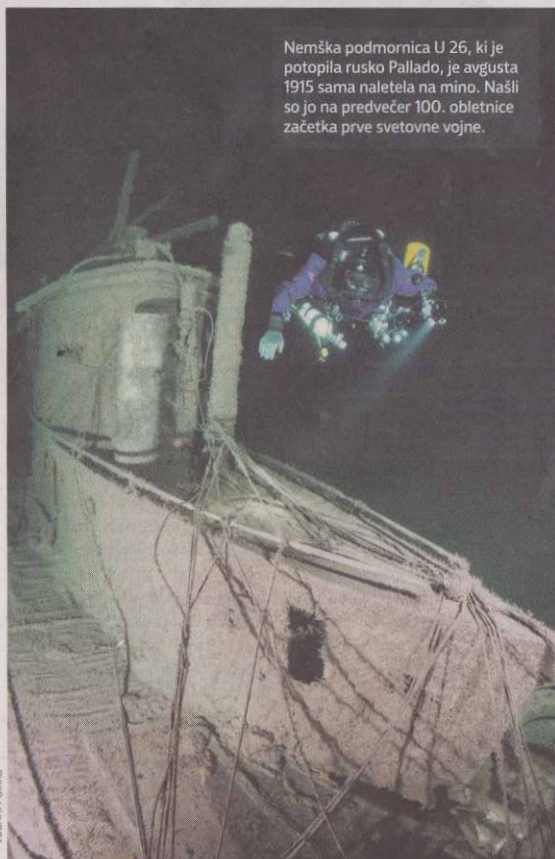
"Iz morske vode si pri nas skuhamo kavo"

Težko je opisati tudi navdušenost Finke, ki je od svojega dvanajstega leta sanjala, da bo iskala potopljene ladje, nato jih

entuziastično pomagala iskati po svetu, zdaj pa je to v domačem zalivu njen poklic. "Videti je, kot da bi stopili v časovno kapsulo. Unikatno. Nekaj, kar ne vidiš nikjer drugje na svetu," zaljubljeno svoj zaliv, v katerem zanamcem skrbno čuvajo konkretno zgodovino, opiše Immi.

Skorajda enako težko pa je najti pohvalne besede za skromno skupinico konjiških entuziastov Plavalnega kluba Slovenske Konjice, ki v mesto daleč od Ljubljane vsako leto privabi svetovno znana imena. Wallinova je namreč ena najbolj zaželenih predavateljic na svetovnih srečanjih potapljačev in lovcev na razbitine. ■

Nemška podmornica U 26, ki je potopila rusko Pallado, je avgusta 1915 sama naletela na mino. Našli so jo na predvečer 100. obletnice začetka prve svetovne vojne.

Joumi Polikka

Rusko oboroženo križarko Pallado je oktobra 1914 potopila nemška podmornica U 26. Z močno eksplozijo, ki je ladjo prepolovila, je v dveh minutah skupaj z njo potonilo vseh 600 članov posadke. Potapljači si na globini 60 metrov ogledujejo dvoglavega orla na admiralovem balkonu (razbitina je obrnjena).

Joumi Polikka